

Drottninggatan – du finns alltid i mitt hjärta...!

Håkan på stadstur

Kungsgatan i all ära men det är ändock Drottninggatan, som ligger många av oss alingsåsare varmest om hjärtat. Åtminstone för oss så kallade infödda stabor, som minns staden som den var på 20- och 30-talet, en idyll som i stort sett slutade vid Ringgatorna. Invånarantalet höll sig omkring 7.000. Någon förändring i staden märktes knappast under dessa årtionden och allt flöt så lugnt och stillsamt som Lillån än i dag flyter stillsamt genom staden.

Givetvis hade detta inte kunnat fortsätta så, en stad utan förändring och framåtskridande blir en "död" stad.

Och visst har Drottninggatan förändrats - så även namnet som en gång var Norra Långgatan eller Nolgatan - men ändock finns det mycket kvar av min barndoms soliga småkåksgata. Jag bodde aldrig här, men det var här vi handlade i speceriaffären och mjölkboden. Det var här hantverkarna bodde, målaren, snickaren och plåtslagaren, som kom hem till vårt hus på Ingelund och fixade de reparationer som behövdes. Gatan var också min skolväg.

Hade man då tur kunde man träffa på stadens populära polisman - "Flygarn" kallad - som värdigt skridande kom patrullerande gatan. fram iförd reglementsenlig kask och sabel och sommartid jag minns gatan bäst, klädd i vita flanelbyxor. Stramt och kavat gjorde han kanske ett tecken till någon cyklist att passera.

Och lagom till frukosten kunde man få se frisörmästare Pettersson komma från mjölkboden och balansera en full gräddsnpa i full fart hemåt till Drottninggatan 8 och kaffebordet. Men det kunde lika gärna vara ekorrhjulet plåtslagare Brodd som med en skämtsamt grimas mötte mig eller kanske var det agenten John Svedberg på väg att sälja enzymmaskin till någon kund eller kolportören Edholm med sin svarta tidningsväska, eller varför inte självaste sotarmästaren Lindoff, stram och förnäm. Alla hörde de på något sätt gatan till.

När jag en ganska solig förmiddag flanerar Drottninggatan uppåt, alltså åt öster, så strövar jag på minnen från pojkårens solskimrande dagar. Jag minns dem, och jag ser dem, de som bodde här eller hade sina affärslokaler här. Det var inga stora, lyxiga lokaler men de som betjänade oss därinne kände oss, kände familjen och kunde förnamnet på oss alla.

Jag stannar upp vid hörnet till Väs-

tra Kyrkogatan - vid den forna Solgatan. Här hade David Magnusson sin speceriaffär. David var artigheten och vänligheten själv. Han måste ha slitit ut många skärrmössor under sin livstid, så som han artigt lyfte på mössan för alla kunder som kom in i affären, och han gjorde inget undantag för oss barn. I Davids ögon var alla lika stora kunder även om man bara köpte för 10 öre kandissocker. Och inne på Magnussons gård stallade bönderna sina hästar innan de gjorde uppköp i affären eller hade andra bestyr i staden. Marknadsdagar var det stoj, liv och rörelse på gården särskilt fram på eftermiddagen då bönderna hade hunnit bli litet högröstade och röda i ansiktet. Det diskuterades priser och goda köp, kvaliteten på grisar och kalvar och så förstås sista hästköpet. Biträdena i affären, Nanny, Nisse och Hugo, gläntade på dörren ut till gården allt som oftast för att se vad som stod på i allt ståhej.

Nu är Magnussons affär ett minne blott.

Där jag står kan jag se en skyt på stadens värdräd, den stora, granna almen på kyrkplan. Enligt Gustaf Ewald så skall Alingsås också en gång ha haft sin "almstrid". En kommunstämma på 1860 - talet ville fälla almen. Men då tog häradshövdingen Stenberg till orda och hans ordalag föll sålunda: - Ja, de tycker jag visst att vi ska göra för de dröjer ju bara så där 300 år, så har vi ju en lika vacker alm igen!

Almen fick stå kvar!

Jag går förbi Drottninggatan 14, i dag finns här i källarplanet Alingsås Skyttedepå. Här hade Anna Tiberg sin mjölkbod när jag var pojk. Tibergskan slamarade och bråkade alltid med både sina mjölkkärl och kunder men var glad och jovialisk och kunde om så behövdes ge svar på tal. Åt oss barn smög hon till en godbit då och då. Gissa om hon var populär! Som granne hade hon Ternstedts bosättningsaffär. Där var allting så pyntat och fint, tiden tycktes stå liksom stilla bland alla koppar och glas och porslinspyrdnader. Farbror Ternstedt gjorde inget stort väsen av sig. Försynt och stillsamt mötte han de få kunder som hittade in i affären. En jul köpte jag för min sista julklappskrona en gräddsnpa som skulle bli julklapp till mor. I stentrappan upp från affären tappade jag gräddsnpian som gick i flera bitar. Farbror Ternstedt kom med en ny gräddsnpa och sa leende: - En olycka händer så lätt!

Med minnet av gräddsnpian en jul för

längesen hamnar jag i hörnet av Östra Kyrkogatan. Här hade Wångström sin vedgård. Han sålde huggen ved som han också körde ut till hugade spekulanter och kunder med häst och vagn. Wångström och Wångströms häst var dåtidens kändisar i Alingsås. Och många är historierna om dem båda, såväl sanna som osanna. Trots sin blindhet klarade sig Wångström fint. På kvällarna stod han för det mesta ute i gathörnet och berättade högljutt om sin ungdoms glada minnen för dem som ville höra på. Och det blev ganska många, för Wångström hade berättartalang och hans historier var otaliga.

Mitt flanerande går långsamt. Det är så mycket som skall minnas. Så kommer jag då fram till hörnet av Torggatan. Här skyltar "Eriks Skor" med realisation. I samma affär hade Tranberg sin guldsmedsaffär i mina pojkår. Det var gatans flottaste affär. Den var så fin, att jag som grabb aldrig skulle ha vågat gå in där. Och rakt över gatan, där Jacks cykelhörna finns i dag, hade fru Johansson sin kommissionsaffär. Och i det andra hörnet låg då som nu kafé Ringen. Här lär förr ha funnits en andelsförening, "Arbetarnas Ring", och en bultklubb som hette "Trostast". Några steg längre upp på gatan hade Svensson sin plåtslageri-affär och efter ytterligare några steg låg Linds fiskaffär i källarplanet. Rakt över gatan på nr 24 finns i dag en antikbod, här hade fabrikör Bruno sin läderaffär. Bruno var en intresserad och duktig musiker och därtill stor humorist. När kunder kom in i affären, så kunde Bruno stå bakom disken och spela fiol. En vinter kom poliskonstapel "Flygarn" in i affären med ett meddelande från borgmästaren, att Bruno skulle ta bort snön från gatan. - Hälsa du borgmästaren att det struntar jag i. Det får den ta bort som har lagt dit den, å de gör han säkert till vår'n. Å te dess få de stå säk, sa Bruno. På Drottninggatan 26 finns än i dag Ekstedts Bageri. En Sjöström skall först ha bakat bröd här, sedan kom Ekstedt och nu är det Skoog. Alltså ett bageri med anor!

Så har jag kommit till hörnet av Färgaregatan. Här låg kafé Svea, som hade gott rykte om sig och lär ha varit lantbornas ställe vid stablesöket. Den slagfärdige "Tvärhultan" gick en dag in på kafé Svea för att få en kopp kaffe och ställde häst och vagn utanför. Polis "Flygarn" kommer in på kafeet

och stegar fram till "Tvärhultan" och frågar: - Är de du som har satt hästen på gatan? - Hött i alla dar, setter den? Nå jag geck in så sto han, utropar "Tvärhultan".

In på Färgaregatan mot Kungsgatan låg Törnbloms Konditori. Dit in gick det "fina" folket, de mer burgna borgarna, som till kaffet kunde få höra La Paloma på det självspelade pianot för en tiööring: Gunnar Andersson hade sin frisersalong intill. På Färgaregatan mot Ringgatan hade skomakare Lönneroth sin lilla verkstad. Här satt han i många år och pliggade skor.

Med ingång till porten till Drottninggatan 25 hade Gerda Pihl sin strykinrättning. Hit gick fruarna med karlarnas skjortor för strykning och stärkning när det skulle bli bröllop eller begravning. Och på Claes Nygrens gård var det alltid liv och rörelse. Även här kunde bönderna ställa in sina hästar. Alfred i Holma och hans söner Paul, Erik och Ivan såg man ofta på gården. Erik i Holma blev ju så småningom bygdens väderleksprofet. Rakt över

gatan på 34:an är det i dag svårt att känna igen sig. Här är nu "nygamla" hus. För inte så långesen hade Bil & Motor sin stora verkstad här och man kunde köra in sin bil både från Norra Ringgatan och Drottninggatan. "Gästgivarns" kallade man gården.

Där Drottninggatan möter Nygatan är det livligt värre denna dag när jag flanerar här. Och Nygatan har blivit en riktig affärsgatan. Här i hörnet låg Linkas stenhuggeri och det hördes ett evigt "knackande på sten" dagen lång. De flesta gravstenar som står på stadens kyrkogårdar har kommit till här. Och där Thorens i dag säljer sitt bröd fanns i mina pojkår en egocentrisk urmakare som öppnade och stängde sin affär litet hur som helst. "Kommer strax", stod det ofta på dörren. Några pojkslynglar textade en gång till "har gått på dass". Om huset på 38:an sa man alltid "Axelssons". Här hade D. J. Axelsson finsnickeri och här gjordes bland annat beställningsmöbler. Beställningar kom från hela landet. Axelssons möbler hade rykte om sig att vara något extra fint. I källarplanet hade fru Axelsson sin mjölkbod och sedan kom Kåpe Hedens speceriaffär hit. Biets presentaffär ligger här i dag. På Nygatan mot Norra Ringgatan hade "tusenkonstnären" Wennerberg sin lilla verk-

stad. Hit kunde man komma för att få allt möjligt lagat, inget var honom främmande. "Allt lagas till humana priser", stod det i fönstret.

När jag så småningom kommer fram till "Idas hus" vid hörnet av Östra Ringgatan gläds jag av att det gamla "Broddska" huset har blivit så väl bevarat. Till heder för de nya ägarna. Här bodde plåtslagare Brodd under sin långa levnad. En hedersgubbe som tyckte om att skoja med oss

Del av Drottninggatan med biografen Röda Kvarn i fonden f.d. biografen Enigheten. Foto: Sven Johansson

barn. Borta mot Norra Ringgatan låg "Skarpa Nord", stadens köldhåll. Här fick nordanvindarna fritt spelrum. - Går man förbi "Skarpa Nord" även en sommardag, så måste man dra löamössa över öra, sa ett alingsåsoriginal en gång.

När jag nu närmar mig Alströmergatan så närmar jag mig också gatans viktigaste hus under pojkår, nämligen biografen Enigheten. Här gick vildavästernfilmerna. Vem minns inte Skinnstrumpa, Buffalo Bill, Indiandö-daren för att bara ta några av dem. Och när man stod här ute på gatan i en lång, ringlande kö för att komma in till någon Tom Mix-film och krampaktigt kramade sina 35 öre i handen, vilket biobiljetten kostade, så kunde man få höra från huset mitt emot den ljuvligaste sång av trosvisna röster: "Löftena kunna ej svika". Filadelfiakyrkan hade nämligen sitt dåtida tempel här. Nöjets (syndens tyckte många) och fromhetens lokaler bodde gran-nar kan man säga.

Enighetens hårda vaktmästare Johan Bood och Axel Wahlqvist var viktiga personer för oss barn. Särskilt när det gällde att smita in på barnförbudna filmer. Bood var svår att överlista men Wahlqvist var något rundhäntare och mer förstående. Så det

var att passa på när han stod i entrédörren och tog emot biljetter. Mycket betydande var också maskinisten Hugo Kry för det var han som skulle se till att det inte blev något mankemang på vildavästernfilmen under de sex akter den varade. Mellan akterna hade karamejllpojken med sin plåtlåda på magen fullt upp att göra. Han var en avundsvärd person, för han fick se alla filmer gratis. Fru Beckman satt vid sitt piano bakom den bruna tygskärmen och skulle med musik följsamt följa händelserna

på duken. Blev det riktigt spännande så hamrade hon på tangenterna så man fruktade att pianot skulle spricka. Var det sorgligt på duken så spelade hon så sakta att man trodde att hon höll på att somna.

Men Enigheten var också lokal för sjukkassan Enighet. Något som vi förstås tyckte var rena bisaken. På söndagsförmiddagarna kom uppklädda alingsåsare hit för att betala sin kontingent och så förstås för att träffa bekanta och prata bort en stund innan söndagsmiddagen.

Men den stora lokalen användes också till mycket annat. Arbetarrörelsen hade här sina möten. Hjalmar Branting, August Palm, Kata Dahlström, Per-Albin Hansson, Fabian Månsson, Ernst Wigforss har pratat här. Frälsningsarmén använde lokalen för sina möten i slutet av 1800-talet, men de måste då ha två betalda utkastare. Mormonerna har varit här och Brazil Jack spelade fiol och trollade här en kväll. Under en tid fanns här också en skjutbana, ja, till och med karusell. Men då höll huset på att ramla ner!

Nu är den gamla Enighetslokalen borta sedan några år och ersatts av ett bostadshus som passar in i miljön.

För mig som pojk var Drottninggatan egentligen slut här vid Enigheten även om det var en bit kvar fram till Lendahlgatan och Adelsköldsgatan. Men det var för en grabb en ointressant del.

I dag tycker jag annorlunda och fortsätter ända fram till den Adelsköldsgata som inte finns här längre. Den är nu borttrollad på denna sidan Kungsgatan.

Men Drottninggatan kan aldrig bli borttrollad från mitt hjärta!

Håkan Sandstet

Artikeln har varit införd i Alingsås Tidning 1980.